

Svenska för nyanlända akademiker

ETT FÖLJEFORSKNINGSPROJEKT

Karin Zetterberg
MALMÖ UNIVERSITET 2019

Innehåll

Inledning.....	2
Syfte.....	4
Frågeställningar	4
Metod och material.....	4
Förhandsutvärdering	5
Resultat.....	6
Processutvärdering.....	6
Rekryteringsprocessen	6
Information till målgruppen	7
Antagning av studenter	8
Analysseminarium 1 och 2: Reflexioner över rekryteringsprocessen	10
Kursen "Svenska för nyanlända akademiker"	11
Kursens upplägg	11
Kursutvärdering 1	14
Kursutvärdering 2	15
Lärmiljö	16
Efterhandsutvärdering	18
Studenternas resultat.....	19
Studieresultat och bakgrund	20
Social bakgrund	20
Ersättning från Arbetsförmedlingen.....	21
Språkkunskaper vid antagning	21
Kön.....	23
Målbild.....	23
Sammanfattning	23
Analysseminarium 3	23
Slutsatser	24
Litteraturförteckning	26
Appendix 1: Projektplan	27
Appendix 2: Course Evaluation	27

Inledning

Sverige har på senare år fått en stor tillströmning av högskoleutbildade invandrare. Detta är en stor tillgång för landet, men för att kunna tillvarata deras kompetens måste de snabbt lära sig svenska. När en migrant får permanent uppehållstillstånd i Sverige ser utbildningstrappan ut så här:

GERS		SFI	Komvux	
A1	Användare på nybörjarnivå	Jag kan förstå och använda mycket enkla ord och fraser	B	-
A2		Jag kan kommunicera i enkla sammanhang	C	-
B1	Självständig språkanvändare	Jag kan förstå huvuddragen i tydligt standardspråk.	D	-
B2-		Jag kan kommunicera flytande i stort sett utan problem.	-	SAS grund
B2			-	SAS 1
C1-	Avancerad språkanvändare	Jag kan uttrycka mig nästan helt obehindrat.	-	SAS 2
C1			-	SAS 3

Tabell 1: Nivåer i Gemensam europeisk referensram för språk (GERS) och deras motsvarigheter inom Sfi och Komvux/Svenska som andraspråk (Nivåguide, u.d.)

Studenten läser först fyra kurser i Sfi (kurs A-D). Här antas studenterna löpande och lärarna måste därför anpassa undervisningen till dem som antogs senast. Studenten måste genomgå nationella prov i Sfi för att avsluta en kurs och påbörja en ny. Dessa anordnas två gånger om året. D-kursen i Sfi motsvarar nivå B1 i den gemensamma europeiska referensramen för språk (GERS) och studenten kan då "förstå huvuddragen i tydligt standardspråk" (se ovan). Denna nivå räcker ofta inte till för att utöva akademiska yrken. Studenten fortsätter då till Kommunal vuxenutbildning (Komvux) och läser in fyra kurser där (Svenska som andraspråk grund – SAS 3). När SAS 3 är avklarad har studenten allmän behörighet i svenska och kan söka utbildningar på högskolenivå. Nu kan studenten "uttrycka sig nästan helt obehindrat" och har goda förutsättningar för att utöva akademiska yrken. Denna nivå är dessutom ett krav för legitimationsyrken.

Malmö universitet har utbildat akademiker i svenska sedan 1997. Då startade Introduktionsutbildning – behörighetsgivande kurs i svenska, som vänder sig till studerande med utländsk gymnasieutbildning som vill få högskolebehörighet i ämnet svenska. Deltagare rekryteras med hjälp av ett inträdesprov, som styrker att sökande uppnått nivån B2- enligt GERS (se ovan) Utbildningen ges under ett år på heltid.

Malmö universitet profilerade sig tidigt med omfattande utbildning på engelska. För att tillgodose internationella studenters behov av färdigheter i svenska utvecklades ett kurspaket som läses på deltid. Kurserna sträcker sig från nybörjarnivå upp till nivå B2-. Lärolaget har därför mångårig erfarenhet av att utbilda studenter i svenska från nybörjare upp till avancerad nivå.

Genom åren har otaliga studenter på Introduktionsutbildningen vittnat om hur deras språkutveckling blivit lidande på grund av byråkratiska bekymmer: en nyanländ ska söka sig fram i en labyrint av olika insatser: Sfi, Komvux grundläggande, Komvux gymnasial, och dessutom koordinera detta med Arbetsförmedlingens krav på praktik och arbetsmarknadsutbildning. Här uppstår ofta onödiga tidsglapp. Insatserna är riktade mot en mycket heterogen samling migranter där förutsättningar för studier är oerhört varierande. Studenter med hög kapacitet får ofta anpassa sin studietakt till andras

Lärandet inom LU är dessutom utvecklingsinriktat, dvs. "både medel, mål och förutsättningar för att genomföra samarbetsprojektet analyseras och omprövas kontinuerligt då utgångspunkten är att det är omöjligt att ha tillgång till all kunskap och alla svar ifrån början" (Ibid, s. 25).

Tre typer av utvärdering har genomförts:

- 1) Förhandsutvärdering, projektets logik studeras
- 2) Processutvärdering under projektets gång, för att underlätta genomförandet
- 3) Efterhandsutvärdering, av måluppfyllelse och effektivitet.

I lärandet har studenter, samarbetspartners, projektledare, projektägare och finansiärer involverats.

Syfte

Den lärande utvärderingens syfte är tudelat:

- 1) Att dokumentera och sammanställa samarbetsprojektets resultat och värdera det i förhållande till den ursprungliga projektplanen.
- 2) Att skapa dialog mellan intressenter som ska resultera i en fortlöpande lärprocess.

Frågeställningar

- 1) Frågor om måluppfyllelse:

I vilken mån har fungerande metoder och rekryteringsrutiner utvecklats?

Hur stor andel av studenterna har godkända resultat?

- 2) Frågor om effektivitet

Hur är måluppfyllelsen i förhållande till använda resurser?

Vilket är förhållandet mellan studenternas bakgrund, förutsättningar och deras resultat?

- 3) Frågor om genomförandet av samarbetsprojektet

Vad har fungerat bra/dåligt under genomförandet?

- 4) Frågor om genomförandet av undervisningen:

Vad har fungerat bra/dåligt i studenternas lärprocess?

Metod och material

För att besvara frågorna ovan har jag i huvudsak använt mig av intervjuer och analysseminarier enligt följande schema:

april	Förhandsutvärdering: intervjuer med samarbetspartners
maj	
juni	Antagning av studenter till kursen Analyseseminarium 1
juli	Kursstart

	Kartläggning av studenterna Tentamen 1
augusti	Kursutvärdering 1 Tentamen 2
september	Intervjuer med lärare/mentor Analysseminarium 2
oktober	Tentamen 3 Kursutvärdering 2. Intervjuer med studenter Intervjuer med lärare i karriärvägledning
november	Tentamen 4 Kursavslut Analysseminarium 3

Jag har även deltagit i lärarlagets möten inför och under genomförandet av kursen, samt gjort en klassrumsobservation.

I analysseminarierna deltog deltagarna i arbetsgruppen: representanter från Malmö universitet, Region Skåne, Arbetsförmedlingen, Yrkes-Sfi-plattformen och Vägledningscentrum i Malmö.

Under Analysseminarium 1 redovisades och diskuterades resultaten av förhandsutvärderingen (se nedan). Vi gick också igenom hur rekryteringsprocessen (informations spridning och antagning) gått till och utvärderade processen gemensamt.

Under Analysseminarium 2 redovisade jag statistik från antagningsprocessen, till exempel i vilken mån sökanden motsvarade behörighets- och urvalskriterier och varifrån sökanden fått information om kursen. Jag redovisade också resultatet av kartläggningen av studenternas bakgrund. Slutligen presenterades resultatet av den första kursutvärderingen och studenternas tentamensresultat. Allt detta diskuterades av seminariedeltagarna.

Under Analysseminarium 3 redovisade jag resultatet av kursutvärdering 2 och studenternas studieresultat. Studenternas studieresultat jämfördes med olika parametrar i deras bakgrund i syfte att finna korrelationer. Här inleddes efterhandsutvärderingen där projektets måluppfyllelse och effektivitet diskuterades.

Förhandsutvärdering

Syftet med förhandsutvärderingen var att studera projektets logik och ta reda på deltagarnas uppfattningar om och förväntningar på projektet. Syftet var också att hämta in deltagarnas syn på vad i projektet som skulle utvärderas och vilka frågeställningar utvärderaren skulle utgå från i detta arbete. Föra att ta reda på detta intervjuades samtliga projektdeltagare under ca en timme. En sammanställning presenterades på Analysseminarium 1. Därefter färdigställdes resultaten.

Resultat

Intervjuerna och analysseminariet tydliggjorde följande projektstruktur:

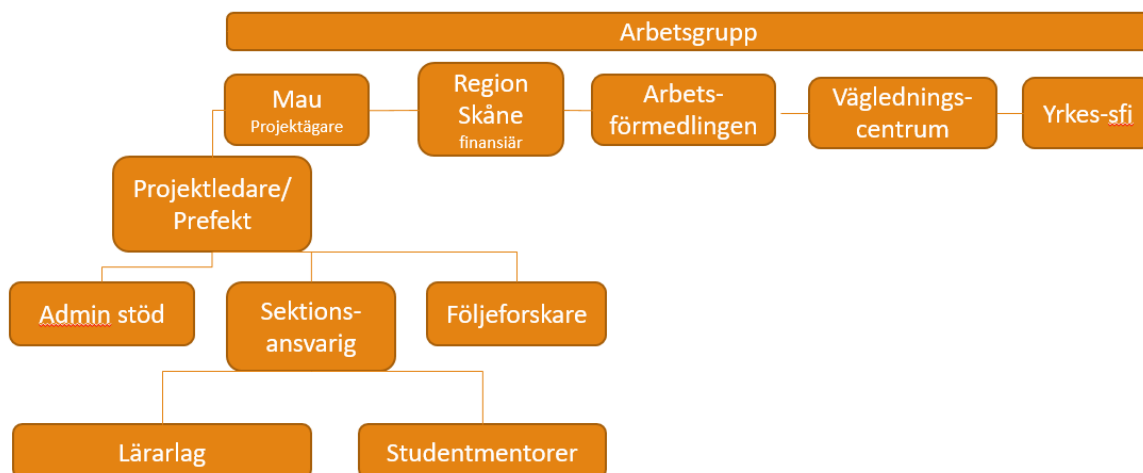

Bild 1. Samarbetsprojektet "Svenska för nyanlända akademiker". Struktur enligt deltagarna

Under intervjuerna bad jag deltagarna beskriva hur ett lyckat projekt skulle se ut, för att konkretisera målbilden. I analysen av dessa svar framkom att deltagarna såg följande långsiktiga mål som centrala för projektet, mål som inte är nämnda i projektbeskrivningen:

- Gott samarbete som fortsätter
- Högskolor blir reguljära anordnare av Sfi för akademiker
- Målgruppen kan läsa svenska upp till akademisk nivå utan avbrott
- Målgruppen utvecklar ett svenskt akademiskt språkbruk
- Målgruppen fortsätter att arbeta inom ett akademiskt yrke
- Vägen dit kortas och kvalitetssäkras

Processutvärdering

Under projektets gång har jag samlat in material som jag presenterat löpande på analysseminarier. Nedan följer dokumentation av projektets aktiviteter, samt resultaten från analysseminarium 1 och 2. Aktiviteterna är fördelade på två områden:

- 1) Rekryteringsprocessen. Här deltog samtliga i arbetsgruppen.
- 2) Genomförande av kursen "Svenska för nyanlända akademiker". Här medverkade endast Malmö universitet.

Rekryteringsprocessen

Projektets syfte var "att utveckla metoder och rekryteringsrutiner för lärosätetsförlagd Sfi-utbildning".

Rekrytering innebär att:

- Utarbeta upplägg för antagning
- Sprida information till målgruppen
- Genomföra antagning

Enligt samarbetsprojektets projektplan (se appendix 1) är målgruppen för utbildningen personer som har:

- avslutad, minst tvåårig akademisk utbildning från ett annat land
- motivation att studera i ett högt tempo
- kunskaper i engelska
- redan förvärvade kunskaper i svenska.

Information till målgruppen

Informationen spreds:

Arbetsförmedlingen

- via Facebook
- via handläggare

Malmö universitet

- via hemsidan
- på Snabbspår för samhällsvetares It's learning-sida
- på Institutionen för språkstudiers Facebook-sida
- Via mail:
- 343 akademiker i Malmö stads Sfi-kö (stöd från Vägledningscentrum)
- anmälda, men frånvarande vid informationsmötet 4 juni

Region Skåne

- MINE
- Mitt Liv
- Foo café
- Ingenjörer utan gränser.

Vägledningscentrum

- via handläggare

Yrkes-Sfi-plattformen mejlade info till

- Sfi-anordnare i Skåne
- studie-och yrkesvägledare i hela Skåne
- kontaktpersoner från alla Arbetsförmedlingens enheter i Skåne
- Referensgruppen för Yrkes-Sfi (Sfi-rektorer i Skåne)
- delade på Facebook och LinkedIn

För att bedöma hur effektiv informationsspridningen varit fick sökande svara på frågan "Var fick du veta om kursen?". Deras svar fördelade sig på följande sätt:

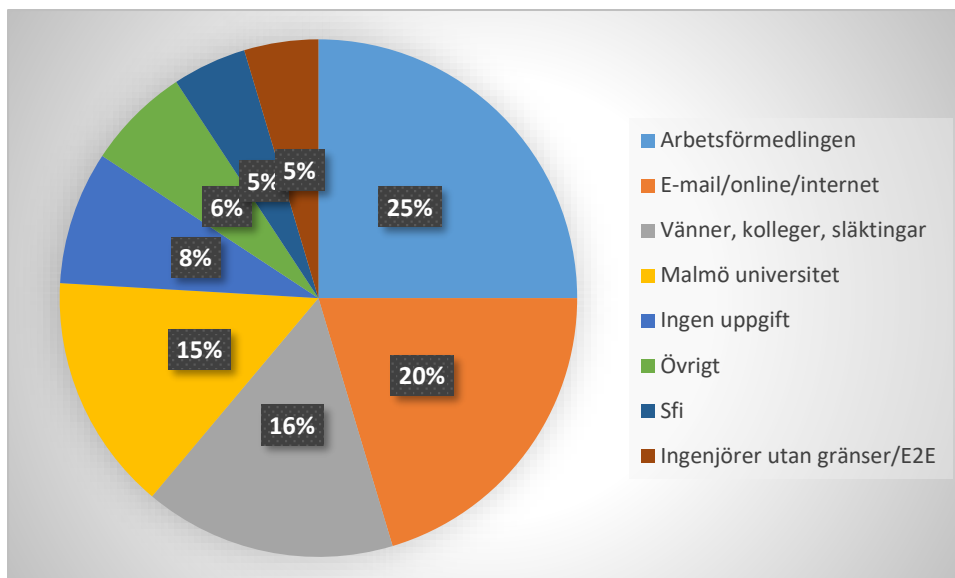

Diagram 1: Var fick du veta om kursen?

Av diagrammet framgår att Arbetsförmedlingen är den viktigaste och mest effektiva kanalen. Det var förväntat, eftersom Af har hand om etableringsprogrammet som omfattar nyanlända med uppehållstillstånd som flykting eller skyddsbehövande. Det gör att de möter så gott som alla inom den kategorin invandrade.

Spridningen via vänner, familj och kollegor är dock stor, vilket visar på betydelsen av informella nätverk och sociala medier. De potentiella kursdeltagarna finns i många olika kanaler och att det därför är viktigt att informationen ska finna tillgänglig på många olika ställen.

Antagning av studenter

1. Sökande deltog i informationsmöten 4 och 12 juni. Uppskattningsvis deltog 150 personer sammanlagt på båda mötena och 103 sökande lämnade in ansökningshandlingar. På mötena gavs information om:

- kursen
- den lärande utvärderingen
- antagningsprocessen

2. Sökande

- visade upp examensbevis
- svarade på frågor om försörjning (etableringsprogrammet etc).

Resultat redovisades på underlag 1

3. De med dokumenterad avslutad akademisk utbildning skrev ett diagnostiskt test i svenska.
4. Deras muntliga färdighet i engelska och svenska samt motivation/möjlighet att genomföra kursen bedömdes av lärare.
5. Resultatet av (3) och (4) redovisades på underlag 2.

Under antagningsprocessen förtydligades följande kriterier:

Behörighet:

- nyanländ =fr.o.m. 1 jan 2017
- utländsk högskoleexamen
- uppehållstillstånd
- ersättning från Af *eller* egen försörjning
- motivation

Av de 103 sökande motsvarade 47 dessa kriterier.

Urval:

- kunna engelska
- kunna lite svenska
- tillhöra bristyrke
- ersättning från Af (hälften av de antagna)

Av de behöriga motsvarade 6 personer alla dessa kriterier. Därför antogs några studenter med ingen eller bristfällig engelska och några med ingen eller mycket lite svenska.

Student	Behörighet				Urval			
	Upphålls- till- stånd	Akademisk dokumenta- tion	Nyan- länd = efter 1 jan 2017	Motiva- tion	Bristyrke	Ersätt- ning från Af	Engelska	Svenska
1	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	lite
2	ja	ja	ja	ja	ja	nej	ja	lite
3	ja	ja	ja	ja	ja	nej	ja	lite
4	ja	ja	ja	ja	ja	nej	ja	lite
5	ja	ja	ja	ja	ja	nej	ja	lite
6	ja	ja	ja	ja	ja	ja	Ja	mycket lite
7	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	mycket lite
8	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	mycket lite
9	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	mycket lite
10	ja	ja	ja	ja	ja	nej	ja	mycket lite
11	ja	ja	ja	ja	ja	nej	ja	mycket lite
12	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	nej
12	ja	ja	ja	ja	ja	nej	ja	nej
14	ja	ja	ja	ja	ja	nej	ja	nej
15	ja	ja	ja	ja	ja	nej	ja	nej
16	ja	ja	ja	ja	ja	ja	lite	lite
17	ja	ja	ja	ja	ja	ja	nej	lite
18	ja	ja	ja	ja	ja	ja	nej	lite
19	ja	ja	ja	ja	ja	ja	nej	lite
20	ja	ja	ja	ja	ja	ja	nej	nej
21	nej	ja	ja	ja	ja	nej	ja	mycket lite
22	nej	ja	ja	ja	ja	nej	ja	mycket lite

Tabell 2. Antagnas förhållande till kriterier för behörighet och urval

Som framgår av tabell 1 ovan antogs två obehöriga studenter (av misstag) och därför antogs ytterligare två på Malmö universitets bekostnad.

Analysseminarium 1 och 2: Reflexioner över rekryteringsprocessen

Resultaten ovan diskuterades av projektdeltagarna på analysseminarium 1 och 2. Under våren 2018 var Sfi-kön i Malmö lång, delvis på grund av att Malmö stad med kort varsel hävde avtalet med två Sfi-anordnare. Det fanns därför en förväntan om att det skulle bli lätt att fylla de 20 platserna med deltagare som motsvarade alla kriterier. På seminarierna diskuterades varför så inte var fallet.

Ett viktigt resultat var att Arbetsförmedlingens möjligheter och befogenheter förtydligades. Innan projektstart hade det funnits en föreställning inom läraryrket att Arbetsförmedlingen skulle kunna hänvisa personer i etableringsprogrammet direkt till Malmö universitet för Sfi-utbildning. Så var det inte: Arbetsförmedlingens handläggare kan sprida information och rekommendera, men det är klienten själv som väljer Sfi-anordnare.

Av de sökande var 65% inskrivna i Arbetsförmedlingen, vilket tolkades som en låg siffra. Kursen hade tio platser reserverade för personer inom Arbetsförmedlingens etableringsprogram. I informationen

till sökande angavs att endast de som skrivits in i programmet efter 1 januari 2018 kunde komma i fråga, eftersom reglerna först då tillät högskolestudier som en aktivitet inom programmet. Detta snävade in målgruppen rejält och kan vara en viktig orsak till varför så få av de sökande var inskrivna vid Arbetsförmedlingen.

Det stora antalet kriterier diskuterades också. Kriterierna hade sin grund dels i samarbetspartnernas prioriteringar (uppehållstillstånd, bristyrken, ersättning från Af), dels i lärolagens bedömning av nödvändiga förutsättningar för att klara en intensivkurs (högskoleutbildning, motivation, god engelska, lite svenska). Antalet kriterier gjorde antagningsprocessen omständlig och man fick tumma på några för att fylla platserna.

Hela antagningsprocessen hanterades via pappersformulär, av hänsyn till sökande som kunde vara datorovana. Bland samarbetspartnerna fanns dock erfarenhet av att arbeta med digitala formulär med just denna målgrupp, vilket Malmö universitet kan ha nytta av vid en framtida antagning.

I bedömningen av de sökandes språkkunskaper deltog 8 lärare. Det snabbade upp processen för de sökande, som inte behövde vänta särskilt länge på att bli intervjuade. Det skapade dock problem eftersom lärare gjorde olika tolkningar av vad till exempel "lite svenska" betydde.

Kursen "Svenska för nyanlända akademiker"

Utvärderingen av kursen var formativ och hade som syfte att uppmärksamma lärare på om något i lärprocessen inte fungerade. Som metod användes kursutvärderingar som delades ut på papper och lämnades in anonymt i vecka 7 och 16. Kursutvärderingarna innehöll sammanlagt 11 frågor (se appendix 2). Här redovisas resultaten av de två övergripande frågorna: "Saker du gillar med kursen – innehåll, struktur, material?" och "Saker du inte gillar med kursen?".

Jag har också gjort strukturerade intervjuer med lärare, mentorer och studenter under kursens gång. Samtliga fick svara på frågor om kursens lärmiljö, för att skapa en fördjupad förståelse av lärprocessen. I diagrammen i detta avsnitt är det studenternas yttranden som har räknats. Eftersom en student kan ha sagt flera saker om varje ämne är staplarna ibland större än antalet tillfrågade studenter.

Kursens upplägg

Kursen motsvarade 30 förutbildningspoäng (fup) och pågick under 20 veckor med början efter midsommar 2018. Lärandemålen i kursplanen (se bilaga till projektplanen i appendix 1) var utformade så att de skulle motsvara nivå D inom Sfi. Förutom undervisning i svenska fick studenterna även delta i workshops om karriär och arbete. Som läromedel användes paketen Levy Scherrer, Paula & Lindemalm, Karl, *Rivstart: svenska som främmande språk. A1 + A2 och B1+B2*. I tabellen nedan framgår hur undervisningen var planerad.

Vecka	Datum	Innehåll		Lärare	
1	25–29 juni	Svenska	Kapitel 1–½3	Kartläggning studenternas bakgrund	A
		Rivstart A1+A2			
2	2–6 juli		½3–4		A
3	9–13 juli		5–6		B
					C
4	16–20 juli		7–8		B
					C
5	23–27 juli		Tentamen, skriftlig och muntlig, kap. 1–8		B
			Kapitel 9		C
6	30 juli–3 augusti		10–11		D
7	6–10 augusti		11–12	Kursutvärdering 1	E
8	13–17 augusti		12–13	Start: Karriär och arbete	E
9	20–24 augusti		14–15		D
10	27–31 augusti		Tentamen, skriftlig och muntlig, kapitel 9–14		C
			Kapitel 15		
11	3–7 september		16–½17		C
					E
					D
12	10–14 september		½17–18		C
					E
					D
13	17–21 september		19–½20		C
14	24–28 september	Rivstart B1+B2	½20; Kapitel 1–½2		C

15	1–5 oktober		Tentamen, skriftlig och muntlig, Rivstart A1+A2: kapitel 15–20 Rivstart B1+B2: Kapitel 1–½2		C
			Kapitel ½2		
16	8–12 oktober		3–4	Kursutvärdering 2	C
17	15–19 oktober		5–6		C
18	22–26 oktober		7–8		C
19	29 oktober– 2 november		9–10		C
20	5–9 november		Tentamen, skriftlig och muntlig, kap. ½2 –10		C

Tabell 3. Kursens upplägg: pensum per vecka och tentamenstillfällen

Studenterna hade tre timmars lärarledd undervisning per dag, samt två timmars arbete med studentmentorer. Arbetet skedde i halvklass med en mentor per grupp. Mentorerna arbetade enligt SI-modellen (Supplemental Instruction) som bygger på att studenter får möjlighet att processa svåra moment i mindre grupper med stöd av erfarna studenter. I början av kursen såg schemat ut så här:

9-11 Lärarledd lektion
 11-12 Arbete med mentorer
 12-12.30 Lunch
 12.30-13.30 Arbete med mentorer
 13.30-14.30 Lärarledd lektion

Upplägget byggde på att läraren på morgonen gick igenom nya moment som studenterna sedan processade med stöd av mentorer. I slutet av dagen avslutade läraren dessa moment och inledde nya. Lärarna upplevde dock att studenterna blev alldeles för trötta i slutet av dagen för att kunna ta till sig nya moment. Upplägget ändrades efter en tid till följande:

9-12 Lärarledd lektion
 12-12.30 Lunch
 12.30-14.30 Arbete med mentorer

Detta upplägg gjorde att problemet ovan försvann, men närvaron på mentorstimmarna sjönk.

Kursutvärdering 1
Vecka 7 i kursen (6-10 augusti 2018)
Antal svar: 20

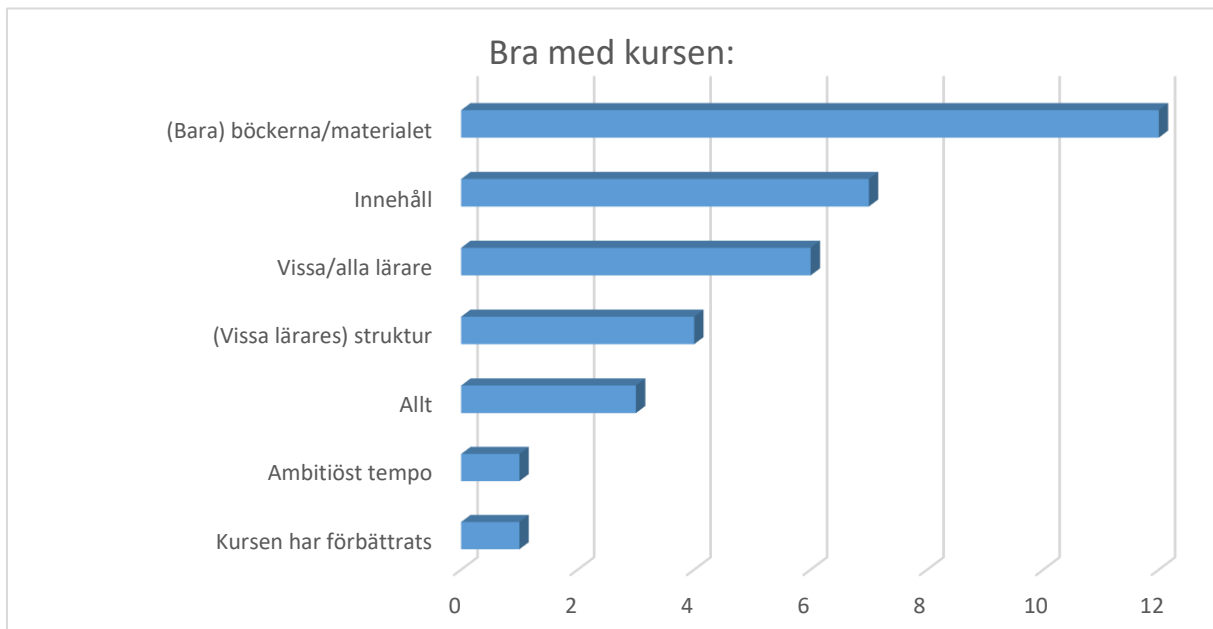

Diagram 2. Ur Sammanställning av kursutvärdering 1.

Diagram 3. Ur sammanställning av kursutvärdering 1.

Kommentar: Som framgår av tabellen ovan undervisade sammanlagt 6 lärare i svenska under de första tolv veckorna på kursen. Antalet berodde på att det var svårt att bemanna kursen med under sommarsemestern. Kursvärdering 1 visade att de många lärarbytena var problematiska. Kursledningen beslutade därför att minska antalet lärare och från och med kursens trettonde vecka undervisade endast en lärare.

Kursutvärdering 2

Vecka 16 i kursen (8-12 oktober)

Antal svar: 14

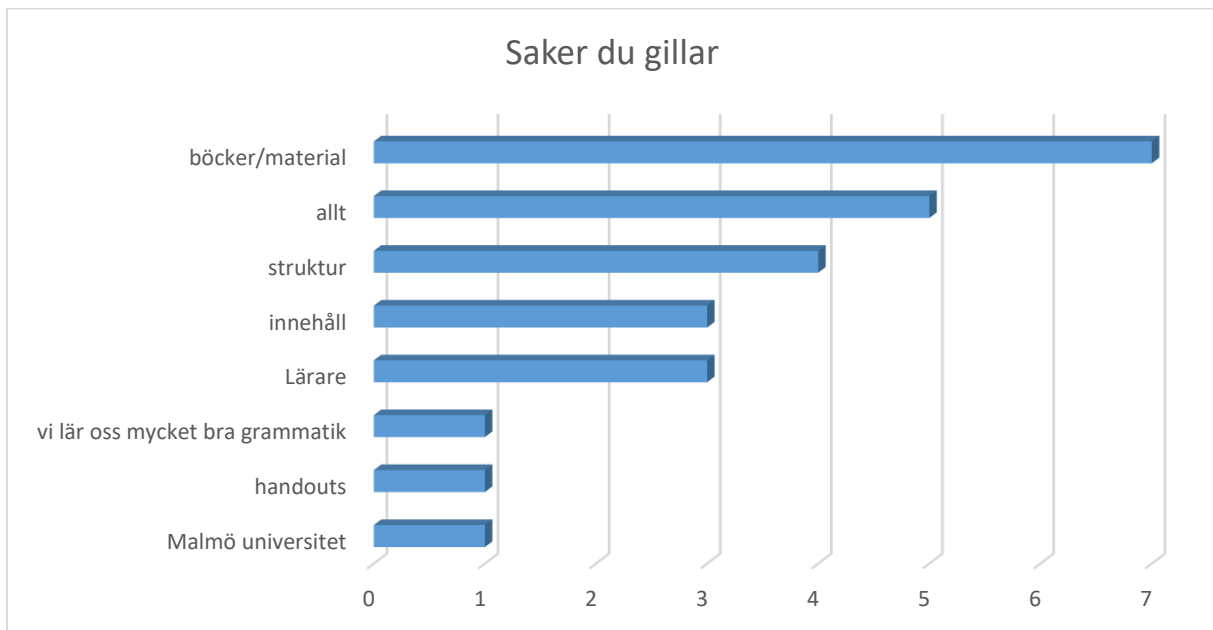

Diagram 4: Ur Sammanställning av kursutvärdering 2

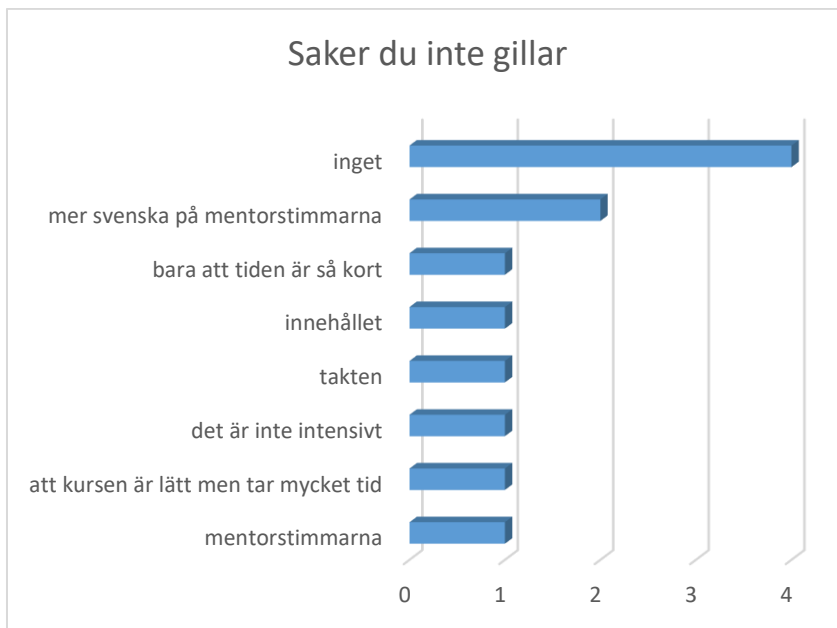

Diagram 5: Ur sammanställning av kursutvärdering 2

Kommentar: Kursutvärderingen visade att åtgärden att endast ha en lärare hade fått effekt: studenterna var på det hela taget nöjda med kursen. Anmärkningarna angående takten fick sin

förklaring i intervjuerna om lärmiljön (se nedan). Det hade vid den här tiden blivit klart att en grupp studenter hade ett mycket högre studietempo än de andra. Detta skapade frustration för båda grupper, både för de som kämpade med att hålla takten och de som fick vänta på de andra (jfr ”det är inte intensivt” ovan). Resultaten av kursutvärderingarna diskuterades på lärarmöten och redovisades för studenterna.

Lärmiljö

För att få en fördjupad förståelse av resultaten ovan gjorde jag strukturerade intervjuer med fyra lärare (tre lärare i svenska, C, D och E i tabell 2 ovan, samt läraren i arbete och karriär), de två mentorerna och studenterna. 16 av 20 studenter intervjuades. I intervjuerna presenterade jag begreppet ”lärmiljö” och bad informanterna att beskriva den sociala, pedagogiska och fysiska lärmiljön på kursen. Intervjuerna genomfördes på svenska, engelska och ryska.

Social lärmiljö

Här stämde studenternas bild överens med lärarnas/mentorernas: stämningen i gruppen var mestadels god, studenterna hjälpte varandra i och utanför skolan och använde varandra som hjälp att navigera i det svenska samhället. Många var nöjda med att kunna umgås på engelska med människor från andra delar av världen. Det sågs som ett mervärde i förhållande till Sfi. Det fanns konflikter som man förklarade med att gruppen var heterogen: vissa hade svårt att hänga med i det intensiva studietempot, och de som klarade det upplevde att de förstnämnda blev en belastning. Så här fördelade sig studenternas svar:

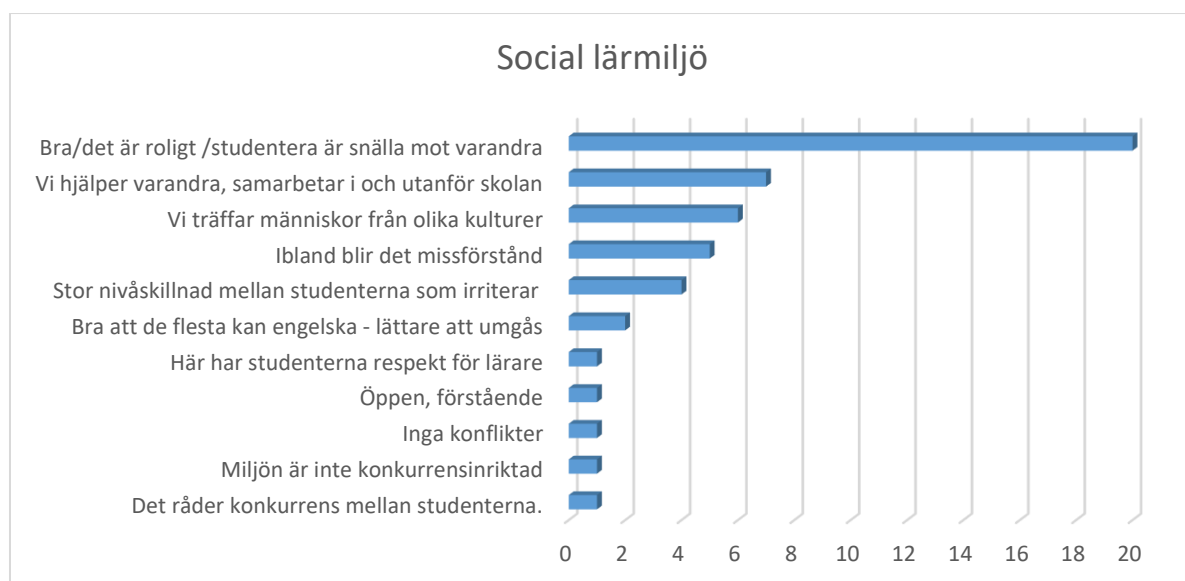

Diagram 6. Studenternas beskrivning av den sociala lärmiljön på kursen.

Pedagogisk lärmiljö

Här betonade lärarna att detta är en genomsnittlig Sfi-grupp som klarar vanligt Sfi-tempo, men inte det intensiva tempo som kursen förutsätter. Man såg också ett problem i att alla inte kunde engelska, eftersom detta saktade ner tempot. När engelska kan användas som stödspråk kan vokabulär och grammatik förklaras snabbt och effektivt och utvecklingssamtalen blir tydligare och mer detaljerade. Lärarna och mentorerna noterade att vissa studenter verkade sakna den motivation som krävs för en intensivutbildning.

Studenterna var i stort sett nöjda med den pedagogiska miljön. De uppskattade att bara ha en lärare så att undervisningsmetodiken blev stabil. Många reflekterade över skillnaden mellan lärmiljön på kursen och lärmiljön i hemlandet. I hemlandet förväntades studenten lyssna passivt och fokusera på

skriftlig färdighet, medan här fick de utrymme att själva vara aktiva och öva muntlig färdighet. Många noterade också en skillnad i relationen mellan lärare och student: I hemlandet skulle studenten visa respekt för läraren, medan här visade läraren respekt för studenterna. Några ansåg att läraren visade *för* stor hänsyn till studenternas åsikter.

Både lärare, mentorer och studenter uttryckte viss osäkerhet kring mentorernas roll. Detta var ett ämne som togs upp fortlöpande under lärarmöten och med studenterna under kursens gång.

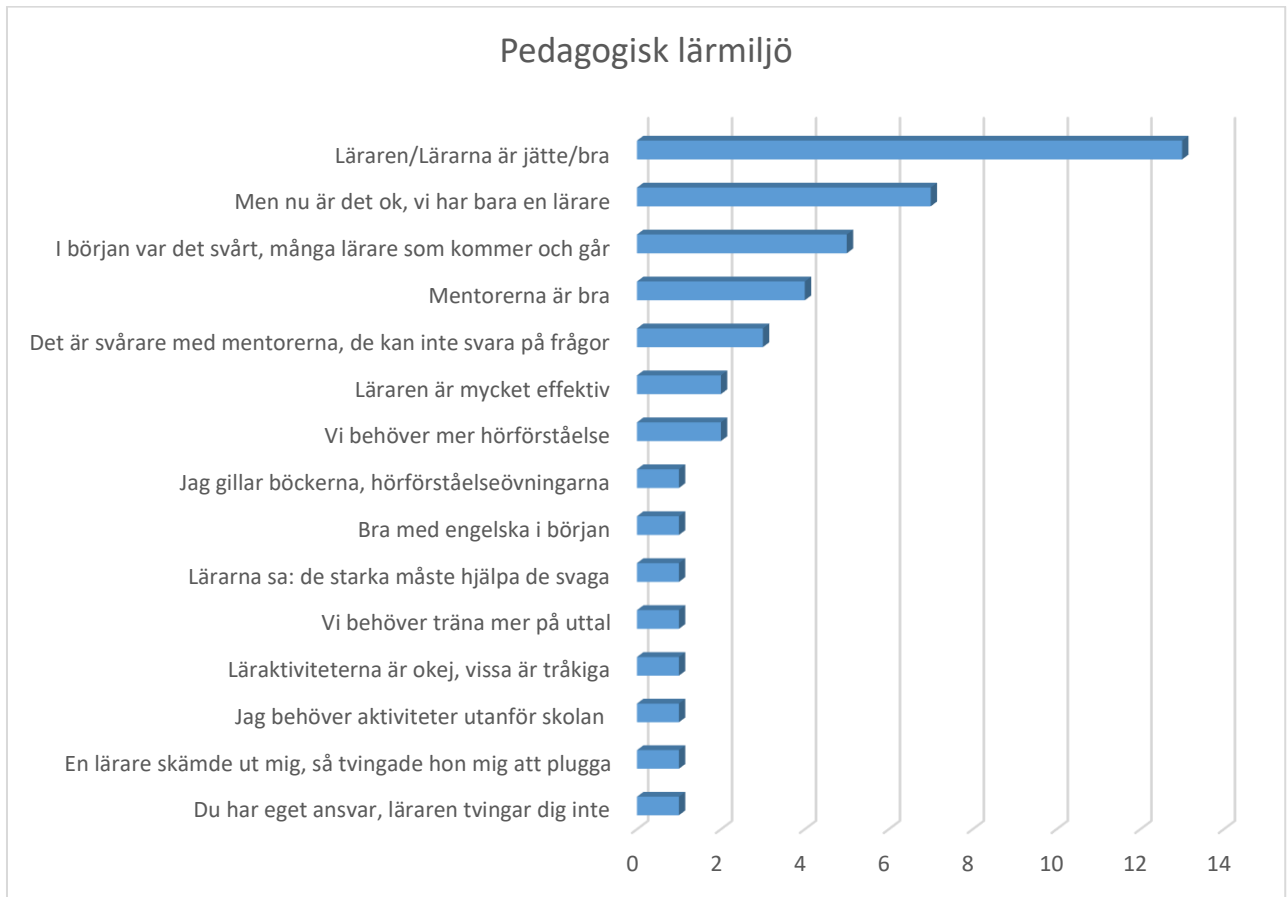

Diagram 7. Studenternas beskrivning av den pedagogiska lärmiljön på kursen.

Fysisk miljö

Här är både lärare, mentorer och studenter överens om att universitetsmiljön är mycket stimulerande för studenterna. Studenterna är stolta över att kunna läsa i denna statustunga miljö, och känner samhörighet med de andra studenterna på universitetet.

Diagram 8. Studenternas beskrivning av den fysiska miljön på kursen.

Efterhandsutvärdering

Syftet med efterhandsutvärderingen var svara på utvärderingens frågor om måluppfyllelse och effektivitet:

1) Frågor om måluppfyllelse:

- a. I vilken mån har fungerande metoder och rekryteringsrutiner utvecklats?
- b. Hur stor andel av studenterna har godkända resultat?

2) Frågor om effektivitet

- a. Hur är måluppfyllelsen i förhållande till använda resurser?
- b. Vilket är förhållandet mellan studenternas bakgrund, förutsättningar och deras resultat?

För att besvara dessa frågor har jag sammanställt studenternas studieresultat. Dessa jämfördes sedan med data från kartläggning av studenternas bakgrund och med erfarenheterna från rekryteringsprocessen. Resultaten av denna jämförelse diskuterades på Analysseminarium 3.

Studenternas resultat

Student	Muntlig 1	Skriv 1	Muntlig 2	Skriv 2	Muntlig 3	Skriv 3	Muntlig 4	Skriv 4	Sfi
2	G	G	G	G	G	G	G	G	D
3	G	G	G	G	G	G	G	G	C
5	G	G	G	G	G	G	G	G	C
6	G	G	G		U	U			C
7	G	G	G	G	G	G	U	G	C
8	G	G	G	G	G	G	U	G	C
9					G	G	G	G	D
10	G	G	G	G	G	G	G	G	D
12	G	G	G	G	G	G	G	G	C
13	G	G	G	G	G	G	G	G	C
14	G	G	G	G	G	G	G	G	D
15	G	G	G	G	G	G	G	G	D
16	G	G	G	U	G	G	G		C
17	G	G	G	G	G	G	G	G	C
18	U	U	G	G	G	G			C
19	G	G	G	G	G	G	G	G	D
20	G	G	G	G	G	G			C
21	G	G	G	G	G	G	G	G	C
22	G	G	G	G	G	G	G	G	C
23	G	G	G	G	G	G	G	G	C

Tabell 4. Studenternas resultat per 2018-12-17. Källa: Ladok

Kommentar: Av de 22 studenter som påbörjade kursen hoppade tre av på ett tidigt stadium. För att fylla ut platserna antogs en ny student i september (nr. 9). Tabellen ovan är anonymiserad där varje nummer motsvarar en specifik student. De nummer som saknas (1, 4 och 11) motsvarar de studenter som hoppat av.

Av tabellen framgår att 14 studenter av 20, dvs 70% har godkända resultat i samtliga prov. Hur ska då denna måluppfyllelse bedömas? Enligt samarbetsprojektets projektplan är målet med utbildningen "godkända resultat i samtliga kursmoment. I förekommande fall godkänt resultat i prövning hos

kommun i SFI D". I förhandsutvärderingen bad jag deltagarna förtydliga vad de menade med ett lyckat projekt. På analysseminariet kom man fram till att en genomströmning på 75-80% var ett lyckat resultat. Måluppfyllelsen kan därför inte betraktas som mycket god, men kanske acceptabel.

Malmö universitet har i projektet även samarbetat med en anordnare av nationella prov i Sfi. På uppdrag av denna gjordes förberedande tester, som avgjorde vilken nivå (C eller D) som studenten skulle testas mot. Resultatet av dessa framgår av kolumnen "Sfi" ovan: 6 klarade D-nivån och 14 klarade C-nivån. 5 studenter valde sedan att inte göra de nationella Sfi-proven, varav en hade fått godkänt att testas mot D-nivån. 15 studenter gjorde proven, varav 10 gjorde C-provet och 5 gjorde D-provet. 5 studenter klarade C-provet och 5 studenter klarade D-provet. I projektplanen uttrycks tydligt att det är D-nivån som är målet med utbildningen. Att endast 5 av 15 som gjorde Sfi-prov, dvs 33% klarade detta mål kan inte betraktas som god måluppfyllelse.

Studieresultat och bakgrund

För att tolka dessa resultat gjordes en undersökning av olika parametrar gällande studenternas bakgrund, för att se om det fanns någon korrelation mellan dessa och studieresultat. Eftersom populationen är så liten är sådana korrelationer inte statistiskt signifikanta, men de kan ändå ge en indikation. I diagrammen nedan har jag använt mig av resultaten på de förberedande testerna inför Sfi, eftersom inte alla gjorde de nationella proven.

Social bakgrund

I den inledande kartläggningen ställde jag frågor om föräldrarnas utbildning, mätt i antalet år, för att få ett mycket grovt mått på studenternas sociala bakgrund. I diagrammet nedan motsvarar "grundskola" 1-9 år, "gymnasium" 10-12 år och "högskola" 13-20 år. I det aktuella landets utbildningssystem kan detta ha betytt något annat, men för överskådlighetens skull översatte jag till svenska motsvarigheter.

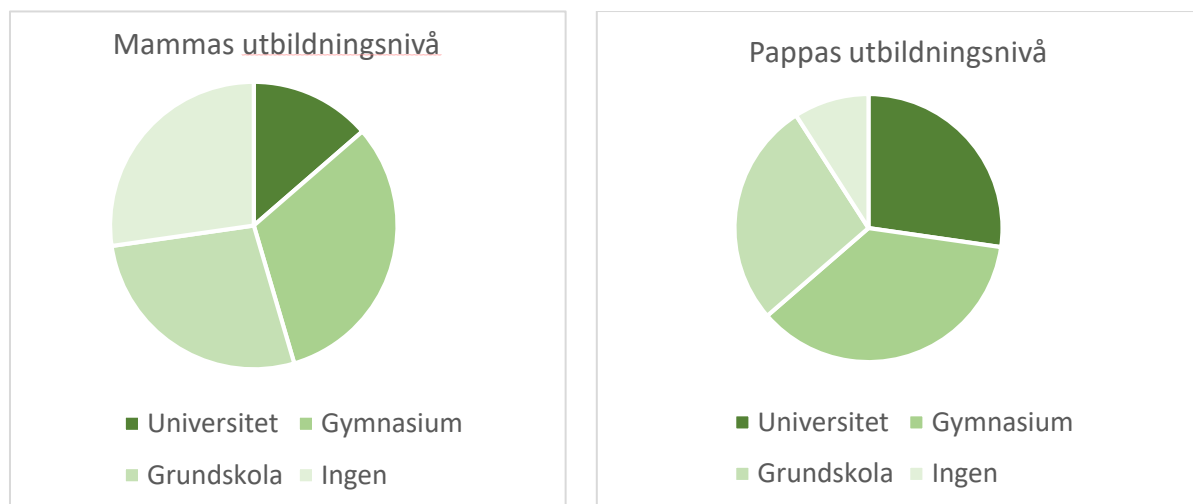

Diagram 9. Studenternas föräldrars antal år i utbildning.

Av diagrammen ovan framgår att studenterna i hög grad är klassresenärer: endast en dryg fjärdedel har någon förälder med högskoleutbildning. Påfallande är också den stora mängden mödrar som aldrig gått i skola.

Jag jämförde sedan dessa data med studenternas resultat på de förberedande testerna inför Sfi. I diagrammet nedan har jag använt faderns utbildningslängd som mått på social bakgrund.

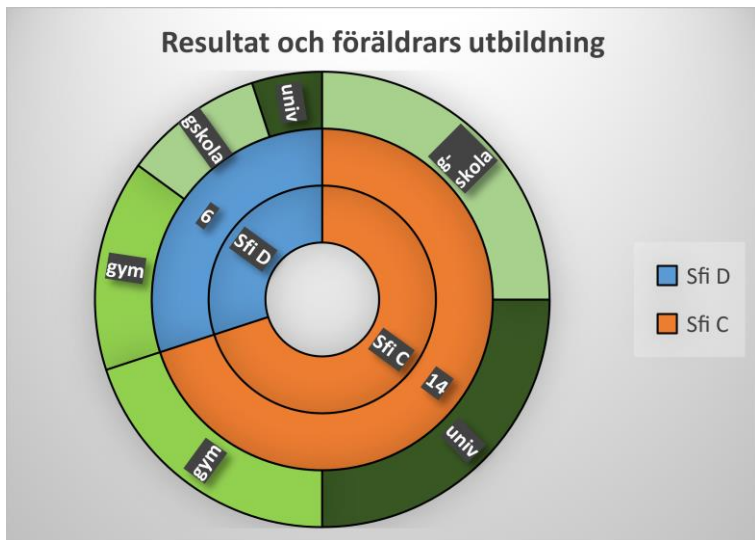

Diagram 10. Fördelning av resultat på förberedande Sfi-test i förhållande till faderns utbildningslängd.

Av diagrammet framgår att social bakgrund inte spelade någon avgörande roll för just den här gruppen studenter. Av de 6 studenter som klarade D-nivån har bara en högskoleutbildning i familjen.

Ersättning från Arbetsförmedlingen

I studentgruppen fick knappt halva gruppen någon typ av ersättning (t.ex. etableringsersättning) via Arbetsförmedlingen. De övriga hade ordnat försörjning på egen hand. Det var intressant att se hur förekomsten av ersättning påverkade resultaten: ersättningen skulle å ena sidan kunna ge möjlighet att fokusera på studierna, men skulle också kunna fungera avmotiverande, då kursen sågs som ett tvång istället för en möjlighet.

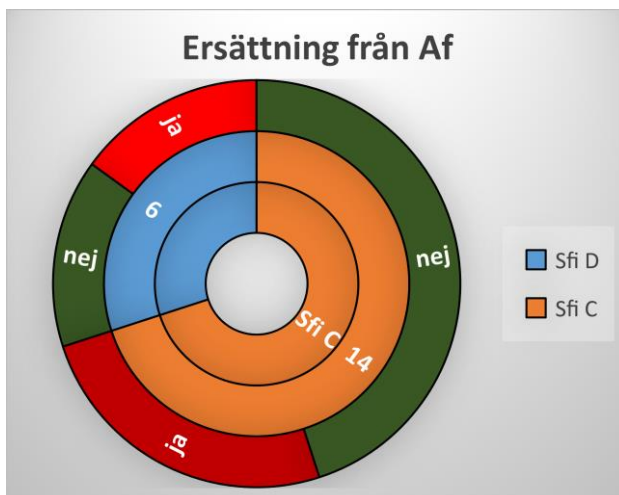

Diagram 11. Studenternas resultat och förekomsten av ersättning från Af

Av diagrammet framgår att förekomsten av ersättning från Af inte verkar påverka studenternas studieresultat: av de som klarade D-nivån var det lika många med ersättning som utan.

Språkkunskaper vid antagning

Urvalskriterierna för antagning var grundade på en föreställning om att det var rimligt att nå D-nivån på 20 veckor om man hade goda kunskaper i engelska och hade börjat bygga upp ett svenskt ordförråd. Det var därför intressant att se i hur språkkunskaperna förhöll sig till studieresultaten.

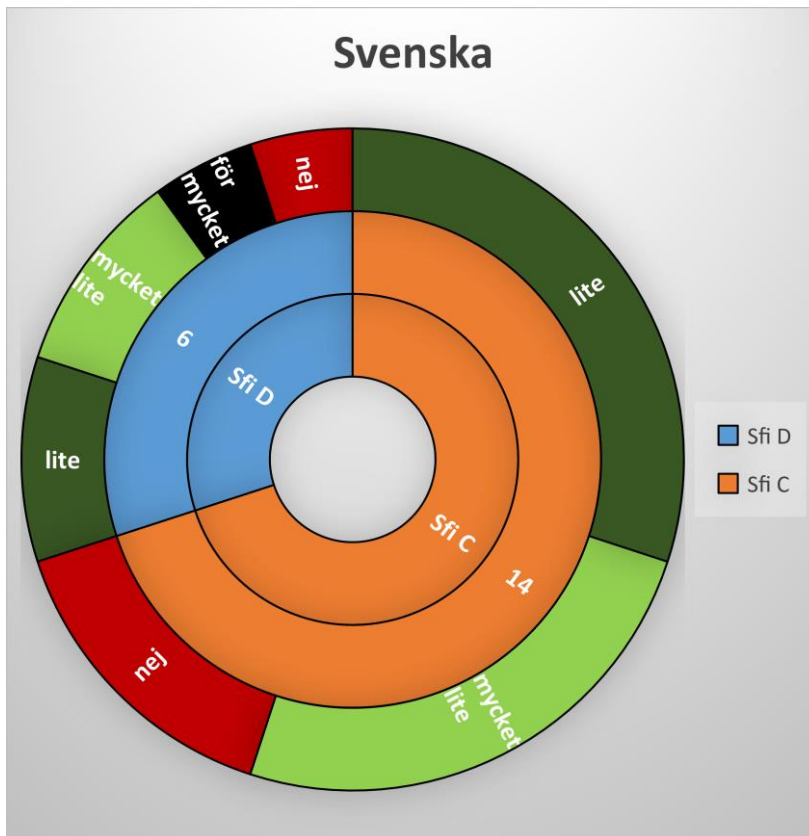

Diagram 12. Studenternas resultat och kunskaper i svenska vid antagningen.

I diagrammet ovan är "lite" den sökta nivån. Den student som kunde "för mycket" svenska vid antagningen nekades först plats, men antogs i september när en plats blivit ledig eftersom de som antagits initialt nu nått den nivå den efterantagna haft vid inträdestestet. I den här studentgruppen verkar det inte ha spelat någon större roll hur mycket svenska de kunde vid kursstart. 3 av 6 studenter som klarade D-nivån hade mycket lite eller ingen svenska initialt, medan 6 studenter som hade den sökta nivån på svenskan inte klarade det.

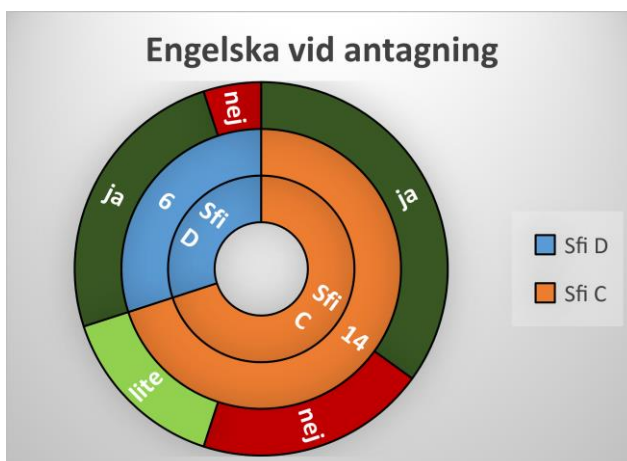

Diagram 13. Studenternas resultat och kunskaper i engelska vid antagningen.

I diagrammet ovan är "ja" den sökta nivån. Här ser vi att goda kunskaper i engelska verkar vara utslagsgivande för studieresultatet. Bara en av de sex som klarade D-nivån saknade engelska, medan de övriga 7 med bristfällig eller ingen engelska inte klarade det. Detta resultat bekräftar läroplanens

uppfattning att god engelska är en viktig förutsättning för att kunna studera svenska i ett högt tempo.

Kön

En annan viktig parameter för andraspråksinlärning är kön, trots att det inte finns något enkelt och lättbeskrivet samband dem emellan (Pavlenko 2001). I den här gruppen visade sig kvinnorna vara mer framgångsrika än männen:

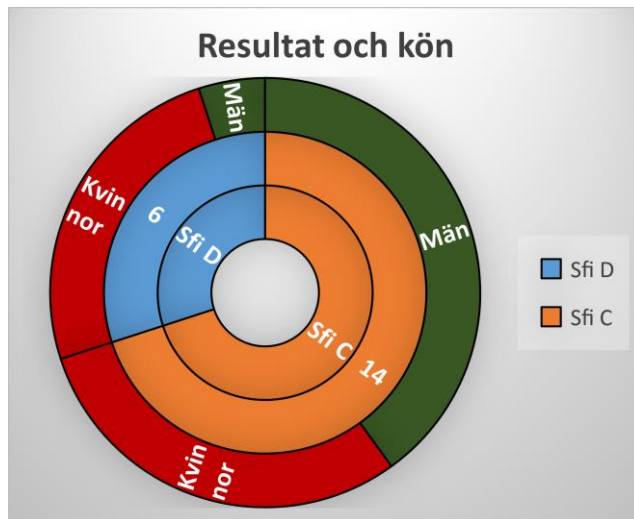

Diagram 14. Studenternas resultat och kön

Trots att könsfördelningen i gruppen var relativt jämn, fanns bara en man bland de 6 studenter som klarade D-nivån.

Målbild

Under kursens första vecka bad jag studenterna att formulera en målbild – vad var syftet med studierna? Vad ville de arbeta med? De flesta ville få jobb som motsvarade deras akademiska utbildning, med viss anpassning till svenska förhållanden. Det var dock tydligt att gruppen som klarade D-nivån skilde ut sig: ambitionen var högre, student nr. 15 hade till exempel arbetat som lärare i grundskolan i hemlandet, men ville nu bli rektor och student nr. 10 siktade mot doktorexamen i Sverige. Tre studenter var redan inställda på att komplettera sin utbildning på universitet och tre ville jobba som lärare, det vill säga ett yrke som ofrånkomligen kräver akademisk svenska.

Sammanfattning

Av de parametrar som undersökts var bara tre utslagsgivande: förekomsten av god engelska vid kursstart, ambition att komplettera utbildning på högskolan eller att arbeta inom ett yrke som kräver akademisk svenska och slutligen kön.

Analysseminarium 3

På seminariet diskuterades möjliga anledningar till att endast 6 av 20 nådde D-nivån på 20 veckor. Följande faktorer nämndes:

- Låg närvaro på mentorstimmarna
- Fyra studenter drabbades av oförutsedda händelser (sjukdom etc)
- Bara mycket disciplinerade och motiverade studenter klarar denna takt. Fel studenter rekryterades.

- Det är skillnad på kunskapskraven på Sfi och på universitetet. Sfi är inriktad mot funktionell svenska medan universitetet vill lägga en god grammatisk grund med syfte att studenten till slut ska kunna tala och skriva på akademisk nivå.
- De studenter som kan dra nytta av mervärdet att studera Sfi vid universitet är de som siktar mot arbeten där svenska 3 är nödvändigt (legitimationsyrken och vissa andra) samt de som vill studera vidare på högskolenivå. För andra kan motivationen att lära sig akademisk svenska brista.

Slutsatser

Samarbetsprojektet syftade till att utveckla fungerande metoder och rekryteringsrutiner för lärosätesförlagd Sfi-utbildning. Utvärderingen visar att de rekryteringsmetoder som använts fungerat väl, men kan förbättras på följande punkter:

- Kriterierna för behörighet och urval bör förändras: för att nå den grupp som bäst kan ta till vara lärosätesförlagd utbildning kan kravet på avslutad akademisk examen ersättas med påbörjad universitetsutbildning.
- Önskemålet om vissa svenskkunskaper kan tas bort, men däremot bör god engelska vara ett behörighetskrav.
- Önskemålet om att studenter ska vara inskrivna i etableringsprogrammet efter 1 januari 2018 kan också tas bort, eftersom handläggare kan godkänna högskoleutbildning som aktivitet även för dem som är inskrivna före detta datum.
- Kriterierna ska formuleras så att de fångar upp studenter som siktar mot att arbeta inom ett yrke som ofrånkomligen kräver svenska på akademisk nivå, t.ex. legitimationsyrken, och studenter som avser att läsa en universitetsutbildning på svenska.
- De sökande kan med fördel lämna in sin ansökan och göra inträdesprov digitalt.
- Vid språkbedömning bör kriterierna förtydligas så att bedömningen blir mer enhetlig.

Samarbetsprojektet hade också som mål att studenterna skulle ha godkända resultat i samtliga kursmoment och i förekommande fall godkänt resultat i provning hos kommun i SFI D. Detta mål uppnåddes i lägre utsträckning. Utvärderingen visar att följande faktorer är viktiga för att detta mål ska nås:

- Alla studenter behärskar god engelska
- De studenter som antas har hög studiekapacitet och ambition att läsa en svensk högskoleutbildning eller avser att jobba inom yrken som ofrånkomligen kräver akademisk svenska
- Antalet lärare på kursen är begränsat
- Lärare och mentorer får god tid att planera undervisningen före kursstart och förtydliga sina roller
- Närvaron följs upp och frånvaro ger konsekvenser

De resurser samarbetsprojektet avsatt för att nå dessa mål motsvarade den summa kommuner använder för Sfi-utbildning, samt den arbetstid projektdeltagarna lagt ner på intervjuer och möten. Hur är då måluppfyllelsen i förhållande till dessa resurser? Projektet har skapat en fördjupad förståelse bland deltagarna av både möjligheter och hinder vad gäller lärosätesförlagd Sfi-utbildning. Med stöd i dessa erfarenheter bör det gå att nå det långsiktiga målet med projektet – att högskolor blir reguljära anordnare av Sfi för akademiker.

De medel som avsatts för utbildning räcker till 3 timmar lärarledd undervisning om dagen och 2 timmar med mentorer. Detta är i minsta laget, men med ett väl fungerande lag av lärare och mentorer och studenter med hög kapacitet bör det dock fungera. Medlen räcker dock inte till för att administrera konsekvenser av allt för stor frånvaro bland studenterna och eventuell nyrekrytering.

Malmö, 7 jan -19

Litteraturförteckning

Nivåguide (u.d), Svenska på folkuniversitetet,

https://www.folkuniversitetet.se/globalassets/dokumentbanken/lokala-dokument/dokument_region_ost/stockholm/amnen/sprak/svenska/fu_svenskafolder.pdf
(20190107)

Svensson, Lennart (red.) (2009), *Lärande utvärdering genom följeforskning*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund.

Pavlenko, Aneta (2009), *Multilingualism, Second Language Learning, and Gender*. De Gruyter Mouton, 2001. EBSCOhost, proxy.mau.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=558670&lang=sv&site=eds-live (20181218)

Appendix 1: Projektplan

Överenskommelse

Svenska för nyanlända akademiker, ett samarbetsprojekt av utvecklingskaraktär mellan Region Skåne och Malmö universitet.

Syftet med projektet är att utveckla metoder och rekryteringsrutiner för lärosätesförlagd sfi-utbildning. Projektet består i att bedriva förutbildning i nybörjarsvenska för nyanlända akademiker, det vill säga svenska motsvarande sfi-nivå, på Malmö universitet under 20 veckor. Utbildningen och dess innehåll utvärderas genom ett följeforskningsprojekt, så kallad lärande utvärdering.

Bakgrund

Projektet avser att skapa ett helhetsgrepp om förutbildningar och kompletterande utbildningar för utländska akademiker vid högskola och universitet genom att ge nyanlända akademiker möjlighet att studera svenska som andraspråk på nybörjarnivå/sfi-nivå. Möjliga vägar vidare till andra studier är flera: Kompletterande utbildningar för utländska akademiker, med eller utan ny examen; validering och antagning till senare del av program; reguljär utbildning på avancerad nivå. Även vinsterna är många: sömlösa övergångar och intensiva studier kortar vägen till etablering på arbetsmarknaden, ett tillvaratagande av kompetenser som gynnar såväl samhälle som individ; ett för akademiker relevant, högskoleförberedande innehåll i svenskstudierna säkerställer förkunskapernas kvalitet; högskola och universitet är bättre lämpade än andra utbildningsanordnare att ge introduktion till akademiska studier, det är där studenterna får tillgång till det akademiska språket, högskolemiljön, studentservice, kvalificerad och specialiserad vägledning etcetera.

Målgrupp

Målgrupp är nyanlända i Skåne med

- avslutad, minst tvåårig akademisk utbildning från ett annat land
- motivation att studera i ett högt tempo
- kunskaper i engelska

samt

- redan förvärvade kunskaper i svenska.

Motiveringen till de två sistnämnda kriterierna är att innehållet i utbildningen är omfattande, det är svårt att nå sfi D på 20 veckor utan ett gemensamt språk att utgå ifrån.

Projektets utformning

Utbildningen är förlagd till Malmö universitet och omfattar 20 veckors heltidsstudier (40 h/v), varav 25 h campusförlagd tid och 15 h självstudier. Se bifogad kursplan (bil.1) för kursmål, arbetsformer och examinationer.

Appendix 2: Course Evaluation

1. Things you like about the course - contents, structure, materials:
2. Things you don't like so much about the course - contents, structure, materials:
3. My own contribution to the course has been:
  - a. Small
  - b. Medium
  - c. Large
4. Class room activities: What do you think of what we did in class - small group conversation, grammar instruction, pronunciation practice?
5. Something you would like to add/do more?
6. Something you want to remove/do less?
7. What do you think of the home assignments?
8. What do you think about the oral and written exams?
9. What do you think of the time spent with the mentors?
10. How would you rate the degree of challenge of the course so far?
  - a. I already had these skills, this was repetition
  - b. This was easy
  - c. This was difficult, but rewarding
  - d. This was too difficult
11. Anything we forgot to ask about, or suggestions on how to improve the course?